

قوت‌ها و چالش‌های نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا

فتح الله رشیدزاده^۱

محسن مرادیان^۲

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی وضعیت آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا به منظور طراحی الگوی افزایش کارایی و اثربخشی آموزشی این دانشگاه‌ها در دو حوزه آموزش نظری و عملی انجام شده است. تلاش محققان پاسخ به این سؤال بود که قوت‌ها، ضعف‌ها و چالش‌های نظام آموزشی افسران آجا کدامند؟ لذا تحقیق از نوع کاربردی بوده و روش انجام آن ترکیبی از نظریه مبنایی، مشاهده‌ای و موردی-زمینه‌ای است. جامعه آماری تحقیق متشکل از خبرگان، آشنا با مسائل آموزشی و نظامی شامل فرماندهان، استادان و کاربرانی که با مأموریت، مقدرات، محدودیت‌ها، مشکلات، موانع و چالش‌های کنونی و آتی دانشگاه‌های افسری ارتش ج.ا. ایران آشنایی دارند، بوده است که از این میان با استفاده از فرمول کوکران، ۷۹ نفر به روش هدفمند غیر نسبی به عنوان جامعه نمونه انتخاب شدند. نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که خبرگان معتقدند بهترین الگوی آموزشی برای دانشگاه‌های افسری آجا الگوی اجتماعی است. بررسی میزان تطابق آموزش‌های فعلی با رهنامه آموزشی آجا نیز نشان می‌دهد که دانشگاه‌های افسری آجا بایستی در مواردی نظیر استفاده از تجربیات هشت سال جنگ تحمیلی در محتوای آموزشی دروس، تأثیر آموزش‌های ارائه شده در شکوفایی، نبوغ و خلاقیت دانشجویان، به روز بودن محتوای آموزشی دروس، توجه به استعدادها، فردی، خلاقیت و شکوفاسازی استعداد دانشجویان تقویت گردند.

واژگان کلیدی: دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران، الگوی آموزشی، رهنامه آموزشی آجا.

۱. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی (ع)

۲. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

قطعا آموزش در رأس امور جوامع قرار داشته و جایگاه مهمی در بهسازی و توسعه منابع انسانی هر جامعه دارد. بی دلیل نیست که همه کشورها سالانه بخش عظیمی از درآمدهای ملی خود را برای گسترش و بهبود امور آموزشی به کار بسته و همواره برای افزایش آن، سرمایه‌گذاری و تلاش می‌کنند؛ زیرا آموزش، نقش زیربنایی در افزایش کارایی و اثربخشی دارد؛ لذا نقش مراکز آموزشی به ویژه در سطوح عالی در کمک به رشد و توسعه منابع انسانی کارآمد و اثربخش، نقشی مضاعف است.

در این راستا دانشگاه‌های افسری آجا باید قادر باشند به عنوان سازمان‌های یادگیرنده، دانش و اطلاعات موجود در پیرامون خود و دنیا را پیمایش کرده، مورد ارزیابی قرار داده و با ترکیب و تلفیق آنها، بر حسب نیازهای سازمانی، دانش مورد نیاز خود را تولید کنند تا رسالت تولید و ترویج دانش نظامی و ارائه خدمت را محقق سازند. (آقامحمدی، ۱۳۸۷: ۴)

بیان مسئله

بدون شک دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران نقشی تعیین‌کننده و راهبردی در زمینه تأمین نیروی انسانی مورد نیاز آجا و حفظ و تحکیم امنیت ملی کشور بر عهده دارند. گرچه تاکنون تلاش‌های خوبی برای ارتقاء بهره‌وری در سامانه این دانشگاه‌ها صورت پذیرفته؛ اما به دلیل تحولات محیطی، بهره‌وری می‌تواند تحت تأثیر شرایط محیط، دگرگونی یافته و از عوامل و شاخص‌های مختلفی تأثیر پذیرد، عوامل و شاخص‌هایی که که از حیث ماهیت پویا بوده و تأثیر آنها بر بهره‌وری، در طی زمان و مکان، کاهش یا افزایش می‌یابد. بر این اساس با در نظر گرفتن عوامل و شاخص‌های اثبات شده در دانش مدیریت، مهندسی صنایع و تجربیات حاصله از تحصیل و خدمت در دانشگاه افسری امام علی (علیه‌السلام) و همچنین عوامل و شاخص‌های که از مبانی و متون دانشگاهی و دیدگاه صاحب‌نظران و خبرگان

حوزه‌های آموزشی و نظامی حاصل شده است، دغدغه محققان، شناخت نقاط قوت و ضعف نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا برای ارتقاء بهره‌وری این دانشگاه‌ها است به گونه‌ای که با تحولات محیط امنیتی جمهوری اسلامی ایران متناسب باشد.

اهمیت و ضرورت اجرای تحقیق

پژوهش حاضر می‌تواند مددیار سلسله مراتب فرماندهی ارتش جمهوری اسلامی ایران به ویژه مسئولان آموزشی برای ارتقاء توان رزمی باشد. این پژوهش با مشخص کردن نقاط قوت و ضعف نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا، برای ارتقاء بهره‌وری در این دانشگاه‌ها تلاش خواهد نمود. لذا اجرای پژوهش حاضر ضمن مشخص ساختن نیازمندی‌های آموزشی در ابعاد مختلف و فراهم نمودن زمینه‌های مناسب برای رشد آموزش، می‌تواند به نوعی افزایش توان رزمی آجا را نیز در بر داشته باشد.

هدف از اجرا

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا به منظور طراحی الگوی کلان افزایش اثربخشی آموزشی این دانشگاه‌ها در دو حوزه آموزش نظری و عملی است. در عین حال تحقیق هدف مشخص نمودن قوت‌ها و چالش‌های عمده نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا را نیز دنبال نموده است.

سؤال تحقیق

- الگوی کلان افزایش کارایی و اثربخشی آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا در دو حوزه آموزش نظری و عملی چگونه باید باشد؟
- قوت‌ها و چالش‌های عمده نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا کدامند؟

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی بوده و با عنایت به سابقه حضور محققان در دانشگاه افسری امام علی (علیه السلام) (تحصیل و تدریس و فرماندهی)، روش انجام تحقیق به صورت ترکیبی از روش‌های مشاهده‌ای و موردی - زمینه‌ای است.

جامعه آماری این تحقیق باید به مأموریت، مقدرات، محدودیت‌ها، مشکلات، موانع و چالش‌های کنونی و آتی دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران آگاهی دقیق داشته باشد که لازمه آن طی مشاغل مدیریتی عالی و مواجهه با چالش‌هاست. بدیهی است که تعداد این افراد با توجه به مشاغل و سوابق آنها محدود است؛ لذا انتخاب جامعه آماری این تحقیق با در نظر گرفتن مدرک تحصیلی (تحصیلات عالی)، سابقه خدمت (بیست سال به بالا برای فرماندهان و بیش از پنج سال سابقه تدریس برای استادان)، خدمت در دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران (حداقل پنج سال)، سابقه داشتن مسئولیت‌های آموزشی در نیروهای مسلح، سابقه داشتن مسئولیت‌های مرتبط با آموزش عالی ارتش جمهوری اسلامی ایران، معروفیت به صاحب نظر بودن در دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران، برای همه اعضا و به تعداد ۳۵۰ نفر صورت گرفته است. بر اساس معیارهای مذکور، دانشگاه‌های افسری طبق جدول زیر تعریف و حدبندی شده‌اند:

ردیف	دانشگاه	تابعیت
۱	دانشگاه افسری امام علی (علیه السلام)	نزاجا
۲	دانشگاه هوایی شهید ستاری	نهایجا
۳	دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره) نوشهر	نداجا
۴	دانشکده علوم و فنون فارابی	ساحفاجا

جدول ۱: دانشگاه‌های افسری مورد مطالعه در تحقیق

این پژوهش با توجه به هدف و سؤال تحقیق، طی مراحل زیر انجام شد:

- طراحی پرسش‌نامه اولیه (پیش‌آزمون) و توزیع آن میان خبرگان و صاحب‌نظران و تعیین روایی و اعتبار آن
- تعیین تعداد نمونه آماری.

- استفاده از بازخورد پرسش‌نامه پیش‌آزمون و طراحی پرسش‌نامه نهایی

- توزیع پرسش‌نامه نهایی و دریافت پرسش‌نامه‌های تکمیل شده

- استخراج نتایج از پرسش‌نامه‌های دریافتی و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق، گردآوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای (تخصصی) و اسنادی و روش میدانی (مصاحبه و پرسش‌نامه) صورت گرفته است. چگونگی گردآوری داده‌ها نیز به این ترتیب بود که پس از بررسی و مطالعه یافته‌های موجود در رابطه با الگوهای آموزشی، چهار نوع پرسش‌نامه برای فرماندهان، استادان، دانشجویان (فارغ‌التحصیلان) و کاربران شامل سئوالات و گویه‌های مختلف تهیه گردید. محتوای این پرسش‌نامه‌ها حاصل هم‌فکری محقق با برخی استادان و فرماندهان فعلی و قبلی دانشگاه افسری امام علی (ع) بود که در یک دوره زمانی سه ماهه تهیه شد. سپس گویه‌های پیش‌گفته در قالب پرسش‌نامه‌ای برای جامعه نمونه ارسال گردید. پس از دریافت پاسخ‌ها و تحلیل آماری و حذف گویه‌های مشابه یا بی‌ربط، هر یک از گویه‌های مذکور وزن دهی شد.

نمونه‌گیری در این تحقیق به روش هدفمند غیرنسبتی در دسترس صورت گرفت؛ لذا با توجه به حجم نمونه حاصل از فرمول کوکران، تعداد یک صد و ده پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران جامعه آماری توزیع شد که از این میان تعداد هفتاد و نه پرسش‌نامه، واصل گردید. جدول زیر پرسش‌نامه‌های به‌کار رفته، اهداف آنها و مخاطبانی که مورد پرسش قرار گرفته‌اند را نشان می‌دهد:

پرسش نامه	اهداف	مخاطبان
اوّل	نظرخواهی از فرماندهان	افرادی که تجربه فرماندهی در یگان‌های دانشجویی دانشگاه‌های افسری آجا را دارند.
دوّم	نظرخواهی از استادان	افرادی که تجربه تدریس در دانشگاه‌های افسری آجا را دارند
سوم	نظرخواهی از دانشجویان	دانشجویان فعلی یا قبلی دانشگاه‌های افسری آجا
چهارم	نظرخواهی از کاربران	کاربران فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های افسری آجا

جدول ۲: پرسشنامه‌های به کار رفته در تحقیق

میزان آلفای کرونباخ محاسبه شده برای پرسش‌نامه اصلی تحقیق نشان داد که داده‌های جمع‌آوری شده از پایایی لازم برای ادامه کار و ارائه الگوی نهایی برخوردارند. (Cronbach's Alpha= 0.747)

مبانی نظری تحقیق

آموزش را می‌توان اساسی‌ترین زیر بنای نظام توسعه و بهبود دانست. در حقیقت می‌توان آموزش را جریانی دانست که افراد طی آن مهارت‌ها، طرز تلقی‌ها و گرایش‌های مناسب را برای ایفای نقش تخصصی کسب می‌کنند؛ (شیدایی، ۱۳۷۸: ۳) به عبارت دیگر آموزش فرایندی است که در آن، افراد مهارت‌ها و توانایی‌های لازم برای یک رشته ویژه را می‌آموزند. این رشته یا نقش ویژه، الگوی عملکردهای مورد انتظار یک شخص در یک نظام اجتماعی است که با حقوق و تعهدات، قدرت و مسئولیت آن فرد همراه است. (Brandt, 1995: 1)

اهداف آموزشی از ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و ساختار سیاسی هر جامعه نشئت می‌گیرند. دو عامل اساسی در برنامه‌ریزی آموزش که می‌توانند در تأمین اهداف آموزشی نقش ایفا کنند، عبارتند از توجه به جنبه‌های کمی و کیفی نیازهای نهادها و سازمان‌ها و توجه به ضرورت‌ها، کمبودها و نیازهای درونی نظام‌ها. (کلابی، ۱۳۷۰: ۱۸۰)

نظر به اینکه آموزش در دانشگاه‌های افسری آجا با پرورش توأم بوده و هدف آجا تنها آموزش دانشجویان نیست و این دو، ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر دارند، لازم است که نیم‌نگاهی نیز به پرورش و مفاهیم آن داشته باشیم. پرورش عمل‌عمدی فرد رشد یافته است که می‌خواهد رشد را در فردی که فاقد ولی قابل آن است، تسهیل کند. پرورش سرپرستی جریان رشد یعنی اتخاذ تدابیر مقتضی برای ساختن شرایط مساعد برای رشد است. برخی صاحب‌نظران اهداف پرورشی را چنین بیان نموده‌اند: (شکوهی، ۱۳۸۳: ۶)

- ۱- رشد قوه بیان و درک مفاهیم.
- ۲- رشد تفکر انتقادی، میل به یادگیری و تلاش برای کسب علم و معرفت.
- ۳- رشد استعداد و خلاقیت برای نوآوری (ابداع و ابتکار).
- ۴- ایجاد احساس قدرشناسی از موارث تمدنی، میهن دوستی و حفظ میراث و نقل آن.
- ۵- تقویت احساس مسئولیت و انجام تکلیف.
- ۶- کمک به درک ارزش‌های اخلاقی و انسانی و احترام به انسان.
- ۷- شناخت هرچه بیشتر جهان و درک ارتباط با خداوند و انجام فرایض و توکل بر خداوند.
- ۸- شناخت خویشتن و احترام به نفس و احترام به مقام شامخ انسانی اعم از خود یا دیگران.

۹- آمادگی حرفه‌ای برای تأمین نیازهای اولیه زندگی برای خدمت بی وقفه به هموطنان.

۱۰- احراز بینش سیاسی برای شناخت دوستان از دشمنان و چگونگی برقراری ارتباط با دیگران.

۱۱- احراز فهم اقتصادی برای دوری از اسراف، عادت به قناعت و آشنایی با نحوه مصرف.

۱۲- درک هنر و زیبایی و حفظ موارث فرهنگی و اماکن مقدّس مذهبی.

۱۳- اخذ عادات صحیح بهداشتی در حفظ بدن و محیط زیست.

الگوهای آموزشی، راه‌حل‌های مناسب را برای رسیدن به نتایج مورد نظر در شرایط داده شده مشخص می‌کنند و به صورت مجموعه‌ای از فرمول‌های طراحی می‌توان از آنها در موقعیت‌های مختلف سود جست. هر الگوی آموزشی مجموعه‌ای از متغیرها مانند شرایط، روش‌ها و نتایج را دربردارد. انواع الگوهای آموزشی را به چهار دسته تقسیم کرده‌اند: (کردنوقایی، ۱۳۸۶: ۵۱)

۱- الگوهای خبر پردازی.

۲- الگوهای اجتماعی.

۳- الگوهای فردی.

۴- الگوهای نظام رفتاری.

الگوی آموزشی، خبرپردازی برخاسته از رویکرد خبرپردازی به عنوان یکی از رویکردهای روانشناسی است. این رویکرد به مطالعه راه‌هایی می‌پردازد که انسان توسط آنها دانش را کسب، ذخیره و یادآوری میکند و آن را مورد استفاده قرار میدهد. در روانشناسی خبر پردازی، فرایند خبرپردازی یا پردازش اطلاعات در انسان با فرایندهای مشابه در کامپیوتر شبیه دانسته شده است.

الگوهای خبرپردازی تلاش می‌کنند با پردازش اطلاعات، کشش درونی انسان‌ها را برای درک بیشتر دنیا افزایش دهند. انسان‌ها تمایل دارند با جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات، کشف مسایل و ارائه راه حل برای آنها، توسعه مفاهیم و یافتن زبانی برای انتقال آنها، دنیا را درک کنند. بعضی از الگوهای خبرپردازی، اطلاعات و مفاهیم را برای یادگیرنده فراهم میکنند، برخی بر شکل‌گیری مفهوم و آزمون فرضیه تأکید می‌کنند و بعضی سعی می‌کنند تفکر خلاق تولید کنند. برخی هم برای افزایش توانایی هوش کلی طراحی شده‌اند.

الگوهای خبرپردازی سعی می‌کنند شرایطی را برای فراگیر فراهم کنند تا او بتواند اطلاعات را گردآوری نموده، بر آنها مسلط شود و آنها را مورد پردازش قرار دهد. تمرکز این الگو بر رشد کارکردهای شناختی فراگیر مانند توجه، حافظه و تفکر و استدلال است.

فتسکو و مک کلور (۲۰۰۵) اصول زیربنایی الگوهای خبرپردازی را در سه مورد خلاصه کرده‌اند: (کردنوقایی، ۱۳۸۶: ۵۲)

۱- یادگیری معنی‌دار هنگامی صورت می‌گیرد که دانش جدید با دانش قبلی پیوند داده شود.

۲- آموزش اثربخش، یادگیرنده را تشویق می‌کند که فرایندهای روانی اساسی و گوناگون خود را هماهنگ کند، مثلاً توجه خود را به بخش‌های اصلی درس متمرکز کرده و یا اطلاعات فراگرفته شده را سازمان دهد.

۳- آموزش بایستی محدودیت‌های حافظه کاری فراگیران را در نظر داشته باشد.

الگوی اجتماعی، عقاید در باره یادگیری و جامعه را با هم ترکیب می‌کند. دیدگاه این الگو در باره یادگیری چنین است که رفتار مبتنی بر اشتراک مساعی، هم به لحاظ اجتماعی و هم به لحاظ عقلی محرک است از اینرو تکالیفی که به تعامل اجتماعی نیاز دارند می‌توانند چنان تدوین یابند که بر یادگیری بیافزایند. دیدگاه این الگو در قبال

جامعه این است که نقش اساسی آموزش و پرورش، آماده ساختن شهروندان برای اتخاذ رفتار مردم سالارانه و منسجم به منظور بهبود زندگی فردی و اجتماعی است. (جویس، ۱۳۷۸: ۶۹). مشارکت و همیاری کلید اصلی الگوهای اجتماعی است و ارائه مطالب درسی عمیقاً در درون تعامل‌های اجتماعی مشارکت کنندگان نهفته است. در این الگو تشکیل انجمن‌های یادگیری توصیه می‌شود و مدیریت کلاس در جهت رشد و مشارکت و همکاری فراگیران است و یادگیری تنها از طریق همیاری و تعامل و مشارکت در فعالیت‌های گروهی انجام می‌پذیرد. جویس (۲۰۰۰) معتقد است که الگوهای اجتماعی بر طبیعت اجتماعی و یادگیری رفتارهای اجتماعی و اینکه چطور تعامل اجتماعی می‌تواند باعث افزایش یادگیری مطالب درسی شود تأکید می‌کنند. (کردنوقایی، ۱۳۸۶: ۵۳)

جویس و همکاران (۲۰۰۰) اهداف الگوهای فردی را بدین صورت بیان کرده‌اند: اول افزایش سلامت روانی و عاطفی فراگیران یعنی کمک به رشد اعتماد به نفس آنان و دستیابی به حس واقع بینانه از خود و پرورش واکنشهای همدلانه نسبت به دیگران. دوم گسترش آن بخش از آموزش و پرورش که از نیازها و آرزوهای دانش آموزان یا دانشجویان نشأت گرفته است و استفاده از خود آنان در تعیین آنچه که باید یاد بگیرند و سوم رشد انواع خاصی از تفکر کیفی نظیر خلاقیت و اظهار نظر. (جویس، ۱۳۷۸: ۳۸۳)

در الگوهای فردی تأکید بر رشد مفهوم خود یا خود پنداره افراد است یعنی فرایندهایی که افراد استفاده می‌کنند تا خود منحصر به فردشان را بسازند و به آن سازمان دهند. در این الگوها تمرکز بر ایجاد یک خود پنداره محکم و واقع بینانه است که به یادگیرنده کمک میکند با دیگران و محیط اطراف خود روابط بارآورتر برقرار کند. الگوهای فردی تلاش می‌کنند نظام آموزشی را طوری شکل دهند که باعث شود یادگیرنده به درک بهتری از خود برسد، مسئولیت بیشتری درباره رشد و پرورش خود

بپذیرد و یاد بگیرد که از رشد فعلی اش فراتر رود و برای رسیدن به زندگی بهتر، قوی تر و خلاق تر شود.

از الگوهای فردی به چهار طریق میتوان استفاده کرد: اول اینکه الگوهای فردی می‌توانند به عنوان یک الگوی کامل تدریس مورد استفاده قرار گیرند. دوم اینکه الگوهای فردی را میتوان همراه با سایر الگوهای آموزشی برای طراحی محیط یادگیری بکار برد. سوم اینکه الگوهای فردی ویژگی‌های خاصی دارند که به کمک آنها میتوان به فراگیران برای رسیدن به دیدگاهی کاملتر و مثبت تر از دنیا کمک کرد و چهارم اینکه از الگوهای فردی می‌توان برای تولید برنامه‌های درسی استفاده کرد. مثلاً در آموزش خواندن می‌توان ابتدا از تجارب فراگیران بهره برد و از آنها خواست که داستانی را نقل و سپس از آن به عنوان مطلبی برای خواندن استفاده کنند.

تأکید الگوهای مبتنی بر نظام‌های رفتاری بر تغییرات آشکار در رفتار یادگیرنده است. مفاهیم موجود در نظریه‌های رفتارگرایی مانند کنترل محرکی، تعمیم و تمیز، خزانه‌های پاسخ، جانشین سازی، تقویت کننده‌ها و برنامه‌های تقویت، مشاهده و الگودهی و تمرین، عناصر مشترک الگوهای رفتاری هستند. (کردنوقایی، ۱۳۸۶: ۵۵)

جویس و همکاران (۲۰۰۰) اصول زیر را برای الگوهای نظام رفتاری ذکر کرده‌اند:

۱- رفتار یک پدیده قابل مشاهده است که می‌توان آن را شناخت: نظریه‌های یادگیری بر رفتار قابل مشاهده تمرکز میکنند و دیدگاه خوشبینانه‌ای به آموزش و یادگیری دارند. همه ما می‌توانیم یاد بگیریم در صورتی که شرایط مناسب و زمان کافی در اختیار داشته باشیم.

۲- رفتارهای ناسازگارانه اکتسابی هستند: بسیاری از مردم معتقد به چیزی به نام «وقفه» در یادگیری هستند. رفتارگرایان معتقدند که این وقفه‌ها ناشی از بی‌زاری آموخته شده‌ای است که فراگیران در رابطه با دروس دارند. به عبارت دیگر

همان طور که علاقه نسبت به یک درس آموخته می‌شود، بی‌علاقگی و تنفر هم آموختنی است.

۳- هدف‌های رفتاری، جزئی، قابل تمایز و انفرادی هستند: از آنجا که فراگیران در پاسخ به یک محرک ثابت، واکنش‌های متفاوتی بروز می‌دهند و نیز یادگیری یک موضوع درسی در ذهن فراگیران به شیوه‌ها و فرایندهای متفاوتی انجام می‌شود، تأکید رویکردهای رفتاری بر جزئی، قابل تمایز و انفرادی بودن هدف‌هاست. یعنی هدف‌های آموزشی را باید ابتدا به هدف‌های رفتاری تبدیل کرد. هدف‌های رفتاری به یادگیری رفتارهای مشخص، جزئی و دقیق اشاره دارند.

۴- نظریه‌های رفتاری بر اینجا و اکنون تمرکز دارند: در نظریه‌های رفتاری تأکید بر نقش گذشته در شکل رفتار افراد وجود ندارد. آموزش ضعیف ممکن است باعث شکست در یادگیری گذشته فرد شده باشد، اما آنچه مهم است یادگیری در زمان حال است. الگوهای نظام‌های رفتاری سعی دارند شرایطی را فراهم کنند که باعث پیشرفت سریع و رضایت بخش شود.

رفتارگرایان، یادگیری را یک فرایند گام به گام جهت دستیابی به اهداف قابل اندازه‌گیری دانسته و معتقدند در این الگوها، وظیفه آموزش کشف آن دسته از متغیرهای محیطی است که بر رفتار فراگیران تأثیر می‌گذارد. آنها مواد آموزشی و تعامل‌های کلاسی را طوری طراحی می‌کنند که یادگیری بارآور را تقویت کرده و از متغیرهای محیطی بازدارنده جلوگیری کنند. هدف این الگوها رساندن یادگیرنده به خودکنترلی است. (همان: ۵۷)

در سالهای اخیر الگوی آموزشی تازه‌ای مطرح شده است که برخاسته از رویکرد فلسفی سازندگی یا ساختن‌گرایی است. در این رویکرد اعتقاد بر این است که انسانها همواره تلاش میکنند به یک درک شخصی از جهان دست یابند. انسانها جهان و رویدادهای آن را در ذهن خود بازسازی میکنند و دانش شخصی خود را می‌سازند.

الگوی آموزشی سازندگی سعی دارد محیط کلاس را به گونه‌ای طراحی کند که به ساخته شدن این دانش شخصی فراگیران کمک کند.

فتسکو و مک کلور (۲۰۰۵) اصول زیربنای الگوی آموزشی سازنده را به صورت زیر خلاصه کرده‌اند. (همان: ۵۸)

- ۱- اگر یادگیرندگان فعالانه درک شخصی خود را از دانش بسازند یادگیری نیرومند خواهد بود.
  - ۲- آن دسته از تجارب یادگیری که با سطح رشد شناختی یادگیرندگان منطبق‌اند، مؤثرترند.
  - ۳- تعامل با دیگران و اشیاء موجود در محیط اطراف به ساخت دانش توسط فراگیران کمک میکند.
- یادگیری اکتشافی، اکتشافی هدایت شده، اکتشافی آزاد و باز، آموزشی کاوشگری، یادگیری مشارکتی و یادگیری مسأله مدار از جمله راهبردهای آموزشی این الگوها هستند.

این الگوها از ویژگی‌ها، رویکردها و کارکردهای متفاوتی برخوردارند و ضمن تمرکز بر بهینه سازی شرایط محیط یادگیری، هر کدام بر جنبه‌ها و مواردی تأکید دارند که جدول زیر تفاوت‌ها، مرزبندی‌ها و نقاط مشترک آن‌ها را نشان می‌دهد:

الگوهای آموزشی	الگوهای خبرپردازی	الگوهای اجتماعی	الگوهای فردی	الگوهای نظام رفتاری	الگوهای سازندگی
رویکردها					
تقویت دانش	*				
رشد شخصیت فردی			*		
رشد شخصیت اجتماعی			*		

		*		*	افزایش قدرت تفکر و استدلال
				*	تقویت حافظه و یادگیری
			*		تقویت روح مشارکت و همکاری
			*		توانایی برقراری ارتباط با دیگران
			*		تأکید بر رفتارهای اجتماعی
		*			رشد اعتماد به نفس و خودپنداری
		*			قدرت مفهوم پردازی
*					افزایش قدرت درک واقعیات
	*				تأکید بر رفتارهای آشکار
*					تأکید بر ساخت دانش فردی
*		*	*		قدرت تعامل با محیط
*					تأکید بر یادگیری مشارکتی
			*		تأکید بر کسب

					مهارت‌های اجتماعی
		*			تأکید بر خود کنترلی

جدول ۳: رویکرد الگوهای مختلف آموزشی

آموزش در دانشگاه‌های افسری آجا فرایندی است که در آن دانشجویان مهارت‌ها و توانایی‌های لازم برای افسر شدن و ایفای نقش‌های ویژه در جامعه و ارتش جمهوری اسلامی ایران را به دست می‌آورند. این نقش ویژه، الگوی عملکردهای مورد انتظار یک افسر در ارتش است که با حقوق و تعهدات و قدرت و مسئولیت وی همراه است. ارتش جمهوری اسلامی ایران از ارائه آموزش‌ها، اهدافی را دنبال می‌کند که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

الف- ایجاد و توسعه قابلیت کارکنان آجا برای تعالی، صیانت از خود و آمادگی برای انجام بهینه تکالیف و مأموریت‌های محوله.

ب- اعتلا و شکوفایی منش سربازی کارکنان آجا با توسعه و تعمیق بینش و نگرش اعتقادی، سیاسی، امنیتی، اخلاقی و فرهنگی آنان.

ج- توسعه علوم و فنون نظامی و قابلیت‌های پژوهشی در آجا.

د- توسعه خلاقیت‌ها و شکوفایی استعداد کارکنان آجا.

ه- ارتقاء توان جسمی و روحی و افزایش سعه‌صدر و تحمل شداید در کارکنان

آجا (آقامحمدی، ۱۳۸۷: ۱۴۷)

مهم‌ترین ویژگی‌های نظام آموزش و تربیت آجا در افق چشم انداز مستند به ویژگی‌های تعریف شده در نظام آموزش نیروهای مسلح نیز عبارتند از:

الف- برخورداری از نیروی انسانی کوشا و تلاشگر، علاقمند و دارای شم آموزشی؛ توأم کننده علم و عمل دارای مهارت و دانش تخصصی لازم و پیشتاز و برجسته در صفات و فضائل پیش گفته در چشم انداز یاد شده.

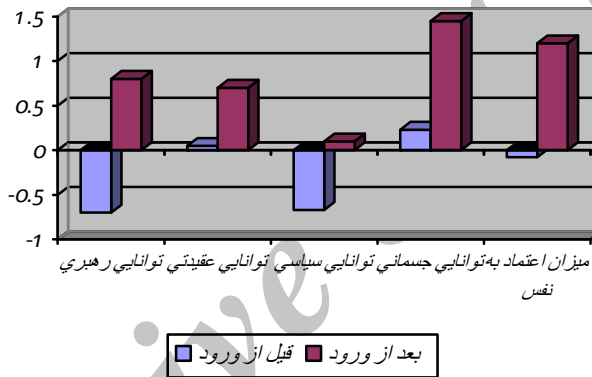
- ب - توانا در توسعه آموزش‌های مداوم و مستمر در راستای رهنامه عملیاتی آجا با تکیه بر تجربیات هشت سال دفاع مقدس.
- ج - پژوهش محور و دارای قابلیت تعامل و همکاری آموزشی و پژوهشی با مؤسسات داخلی و خارجی.
- د - دارای قابلیت اثر بخش، منسجم و روزآمد در طراحی، تدوین محتوا، برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی و ارزشیابی.
- ه - توانمند در استفاده بهینه از سامانه‌های نرم‌افزاری، سخت افزاری و مغزافزاری.
- و - توانا در تولید علوم و فنون پیشرفته دفاعی و مورد نیاز به صورت بومی و کاربردی با تکیه بر تحقیقات و جنبش نرم‌افزاری.
- ز - توانا در ارائه آموزش نیروهای ذخیره و احتیاط (همان).

یافته‌های تحقیق

بعد از استخراج نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها، تلاش شد با وجود تفاوت‌های اساسی که در دانشگاه‌های افسری آجا وجود دارد، دیدگاه کلی نسبت به وضعیت ورودی‌ها و خروجی‌های این دانشگاه‌ها به دست آید. بدین منظور سئوالات اول و دوم پرسشنامه کمک کننده بودند. بر اساس این سئوالات، از خبرگان خواسته شد که بگویند به نظر آنها وضعیت ورودی‌ها و خروجی‌های دانشگاه‌های افسری آجا چگونه است. هدف از این بخش، یافتن نقاط قوت و ضعف این دانشگاه‌ها به منظور تمرکز در راستای افزایش بهره‌وری آموزشی آنان بود. نتیجه این بررسی نشان می‌دهد که عملکرد دانشگاه‌های افسری آجا در همه مؤلفه‌های مورد نظر (توانایی رهبری، توانایی جسمانی، توانایی عقیدتی، اعتماد به نفس و توانایی‌های سیاسی) عملکرد مثبت و قابل قبولی است؛ لیکن در همه مؤلفه‌ها به یک اندازه توفیق حاصل نشده و برخی مؤلفه‌ها بهتر از برخی دیگر عمل نموده‌اند. به‌طور مثال توانایی‌های جسمانی و رهبری دانشجویان در این دانشگاه‌ها به نحو مؤثر و چشمگیری افزایش می‌یابد لیکن

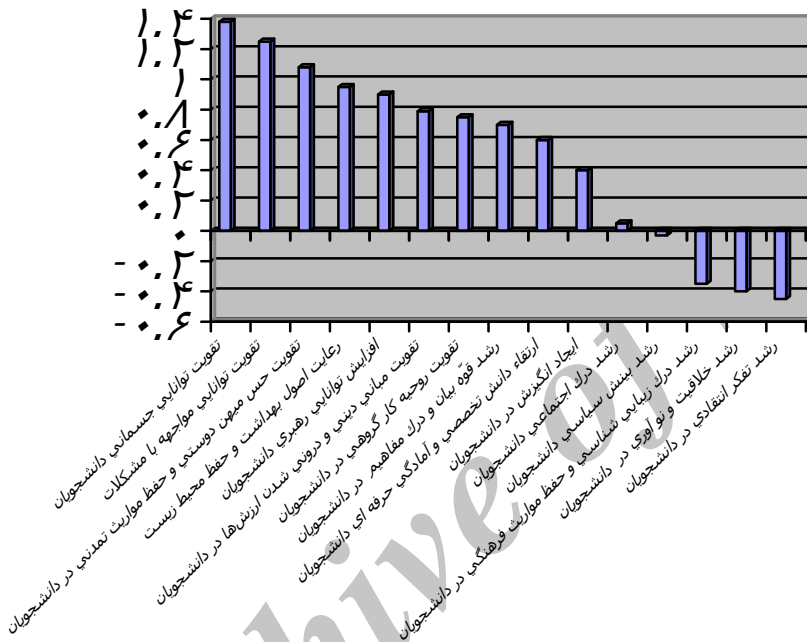
این توفیق در زمینه توانایی‌های عقیدتی و سیاسی کمتر است. با این وجود نحوه عمل همه دانشگاه‌های افسری آجا یکسان نبوده و در عمل تفاوت‌های اندکی در این زمینه مشاهده می‌گردد؛ مثلاً در حالی که در دانشگاه افسری امام علی (علیه‌السلام) توانایی‌های رهبری و جسمی رشد چشمگیری نشان می‌دهند، در دانشکده فارابی نسبت به دیگر مراکز، توانایی‌های عقیدتی و سیاسی رشد دارند. رشد اعتماد به نفس نیز با اندکی تفاوت به نفع دانشگاه افسری امام علی (ع)، تقریباً در همه مراکز یکسان است.

نمودار ۱: مقایسه توانایی دانشجویان در آغاز و خاتمه دوره آموزشی خود در دانشگاه‌های افسری آجا نتیجه بررسی‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان با توانایی رهبری متوسط وارد شده و با توانایی رهبری خوب فارغ‌التحصیل می‌گردند. بر این مبنا دانشجویان هنگام ورود در سطوح پایینی از نظر توانایی‌های سیاسی قرار دارند و در مراکز موصوف نیز به این توانایی‌ها چیز قابل توجهی افزوده نمی‌شود.

با توجه به سئوالات مندرج در پرسشنامه تحقیق، تأثیر آموزش و پرورش جاری دانشگاه‌های افسری آجا بر اهداف مختلف پرورشی نظیر اهداف اعتقادی، اخلاقی، علمی و آموزشی، هنری و فرهنگی، اجتماعی، زیستی، سیاسی و اقتصادی مورد ارزیابی قرار گرفت که نتیجه آن نشان می‌دهد دانشگاه‌های مذکور باید در خصوص

رشد تفکر انتقادی در دانشجویان، رشد خلاقیت و نوآوری در دانشجویان، ارتقاء درک هنر و زیبایی شناسی و حفظ موارث فرهنگی دانشجویان، رشد بینش سیاسی دانشجویان و رشد درک اقتصادی آنان قوی تر عمل کنند.

نمودار ۲: میزان تأثیر آموزش و پرورش ارائه شده به دانشجویان در ایجاد هر یک از صفات مورد

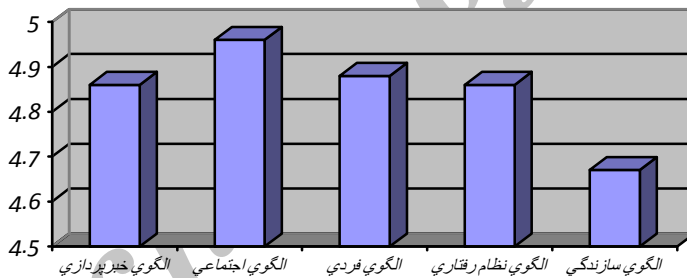
نظر در دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا

بررسی‌ها نشان می‌دهند که عملکرد این دانشگاه‌ها در زمینه‌هایی مثل تقویت توانایی جسمانی دانشجویان، تقویت توانایی مواجهه با مشکلات زندگی در دانشجویان و ایجاد حس میهن دوستی و قدرشناسی موارث تمدنی در آنان در حد قابل قبولی است؛ اما به طور طبیعی عملکرد همه دانشگاه‌های افسری آجا یکسان نبوده و با توجه به نیازهای هر نیرو و متناسب با زمان و توان این دانشگاه‌ها، عملکرد آنها با یکدیگر متفاوت است؛ به طور مثال در حالی که در دانشگاه افسری امام علی

(ع) و دانشکده فارابی، تفکر انتقادی با درصدی از مخالفت مواجه است، در دانشگاه شهید ستاری فضای انتقادی بیشتری دیده می‌شود. به همین ترتیب در این دانشگاه نسبت به دانشگاه افسری امام علی (ع)، فضای مساعدتری برای رشد خلاقیت و نوآوری دانشجویان و درک زیبایی شناسی آنان مشاهده می‌گردد.

در سؤال سوم بی‌آنکه به الگوهای متداول آموزشی اشاره‌ای شده باشد، ویژگی این الگوها برشمرده شد و از خبرگان خواسته شد در خصوص میزان ضرورت این ویژگی‌ها در دانشگاه خود اظهار نظر کنند. نتیجه کلی این نظرخواهی نشان داد که خبرگان معتقدند بهترین الگوی آموزشی برای دانشگاه‌های افسری آجا، الگوی اجتماعی است.

نظر خبرگان در خصوص بکارگیری انواع الگوهای مختلف آموزشی در دانشگاه‌های افسری آجا

نمودار ۳: نظر خبرگان در خصوص به‌کارگیری انواع الگوهای مختلف آموزشی در دانشگاه‌های افسری آجا

به منظور بررسی میزان تطابق آموزش‌های فعلی با رهنامه آموزشی آجا نیز محورهای زیر به عنوان اجزای تشکیل دهنده این رهنامه مورد توجه قرار گرفتند:

الف- آموزش از مسئولیت‌های اولیه هر رده فرماندهی است.

ب- آموزش به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی آمادگی رزمی باید به نحوی پایه‌ریزی شود که بتواند به صورت هم‌افزا با سایر مؤلفه‌های توان رزمی، قدرت دفاعی را در برابر نیروهای متخاصم و تهدیدات موجود افزایش دهد.

ج- مبانی دینی، فرهنگی و حکومتی نظام در همه ارکان آموزش از ملاحظات اساسی بوده و ضرورت پرورش کارکنان آجا در راستای تقویت پایداری آنان به نظام جمهوری اسلامی ایران ضروری است.

د- نهادینه نمودن حفاظت اطلاعات و امنیت فردی و سازمانی در برابر نفوذ اطلاعاتی دشمن با نگاه به ارزش‌های والای اسلامی و اعتقادی، با دریافت آموزش‌های صحیح و مستمر مورد تأکید است.

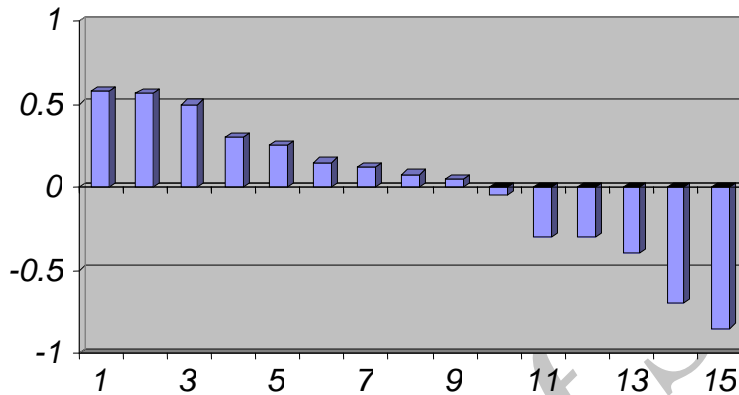
ه- آموزش آجا می‌بایست بر مبنای مأموریت و رزم مدار باشد.

بر این اساس سؤال شماره هفت پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شد که میزان توجه به مفاد رهنامه را نشان دهد. نتایج نشان می‌دهند که مواردی نظیر استفاده از تجربیات هشت سال جنگ تحمیلی در محتوای آموزشی دروس، تأثیر آموزش‌های ارائه شده در شکوفایی نبوغ و خلاقیت دانشجویان، به روز بودن محتوای آموزشی دروس، توجه به استعدادهای فردی، خلاقیت و شکوفاسازی استعداد دانشجویان، پژوهش محور بودن آموزش‌ها و شکستن مرزهای دانش بایستی بیشتر در آموزش‌های ارائه شده گنجانده شوند. با این وجود مثل حالات قبل، عملکرد همه دانشگاه‌های افسری آجا یکسان نیست.

سؤال شماره ۷- به نظر شما:	
تجلی مبانی دینی، فرهنگی و حکومتی در آموزش‌های ارائه شده به چه میزان است؟	۱
نهادینه نمودن حفاظت اطلاعات و امنیت فردی و سازمانی در برابر نفوذ اطلاعاتی دشمنان تا چه حد در آموزش‌های ارائه شده رعایت شده است؟	۲

سؤال شماره ۷- به نظر شما:	
۳	تا چه حد آموزش‌های ارائه شده بر مبنای مأموریت‌های آجا هستند؟
۴	آموزش‌های ارائه شده تا چه حد بر مبنای رهنامه عملیاتی آجا هستند؟
۵	آموزش‌های ارائه شده تا چه حد در ایجاد بینش و نگرش سیاسی، اعتقادی، امنیتی، اخلاقی و فرهنگی دانشجویان موفق عمل کرده‌اند؟
۶	قابلیت آموزش‌های ارائه شده در ایجاد توان دفاعی و امنیتی در برابر تهدیدات به ویژه تهدیدات ناهمگون چقدر است؟
۷	آموزش‌ها تا چه حد کاربردی هستند؟
۸	بومی بودن محتوای آموزشی دروس تا چه حد انجام شده است؟
۹	اثر بخشی آموزش‌ها تا چه حدی است؟
۱۰	تا چه حد در محتوای آموزشی دروس، از تجربیات هشت سال جنگ تحمیلی استفاده شده است؟
۱۱	آموزش‌های ارائه شده تا چه حد در شکوفایی نبوغ و خلاقیت دانشجویان مؤثر بوده‌اند؟
۱۲	محتوای آموزشی دروس تا چه حدی به روز است؟
۱۳	تا چه حد به استعدادها، فردی، خلاقیت و شکوفاسازی استعداد دانشجویان توجه می‌شود؟
۱۴	پژوهش محور بودن آموزش‌ها تا چه میزانی رعایت شده است؟
۱۵	آموزش‌های ارائه شده تا چه حد در راستای شکستن مرزهای دانش موفق بوده‌اند؟

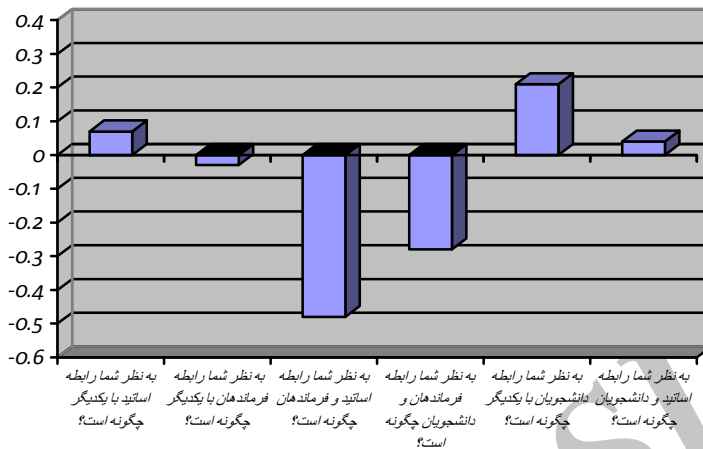
تطابق‌های آموزش‌های ارائه شده با دکترین آموزشی در دانشگاه‌های افسری آجا

نمودار ۴: میزان تطابق آموزش‌های ارائه شده در دانشگاه‌های افسری آجا با رهنامه آموزشی آجا (گویه‌ها در جدول فوق نشان داده شده‌اند)

با توجه به اینکه بخش مهمی از اثربخشی و کارایی دانشگاه‌های افسری آجا به روابط کارکنان (استاد-استاد، فرمانده-فرمانده، فرمانده-استاد، کارکنان-فرمانده-کارکنان، کارکنان-کارکنان، کارکنان-دانشجو-دانشجو-استاد، دانشجو-فرمانده و دانشجو-کارکنان) با یکدیگر بر می‌گردد، لذا در سؤال جداگانه‌ای این موضوع مورد مذاقه و امعان نظر قرار گرفت.

نتیجه این بررسی، نشان می‌دهد که لازم است عناصر شاغل در این دانشگاه‌ها در روابط خود با یکدیگر تجدید نظر نموده و به منظور ارتقاء اثربخشی این دانشگاه‌ها، روابط خود را بهبود بخشند. در واقع یکی از مهم‌ترین وظایف فرماندهان این مراکز، تحقق این هدف بوده و تا این هدف تحقق نیابد، امکان ارتقاء چشمگیر در اثربخشی و کارایی دانشگاه‌های افسری آجا متصور نخواهد بود.

نمودار ۵: رابطه کارکنان با یکدیگر در دانشگاه‌های افسری آجا

بر اساس اصول آموزش و پرورش در اسلام، مبانی فلسفه اسلامی آموزش و پرورش بر اصول و زیرساخت‌هایی استوار است که این زیر ساخت‌ها به عنوان زیر ساخت‌های نظام آموزش و پرورش دینی محسوب می‌گردند و همگی، نظری، کلان و از جنس بینش و نگرش هستند. این زیر ساخت‌ها بر پیام پیدا و پنهان برخی کریمه‌های قرآنی و روایت‌هایی از پیشوایان معصوم تکیه دارند که از دل آنها می‌توان اصولی را بیرون کشید که پیامد کلی و کاربردی همان زیرساخت‌ها بوده و فرایند آموزش و پرورش را بهینه و کیفی می‌کنند. این اصول عبارتند از:

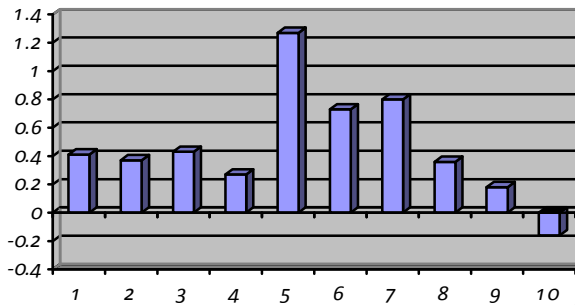
- ارزیابی درست از نیازهای مادی و معنوی انسان
- گاه ساختن و برانگیختن احساس کرامت و عزت نفس در فراگیران
- هشدار دهی و غفلت زدایی
- زنده نگاه داشتن یاد خدا در دل‌ها
- دادن آزادی در انجام کارها و تقویت منطق مداری
- کمک به فراگیران برای رسیدن به استقلال شخصیت و دور شدن از وابستگی

بر این اساس سئوالاتی مطرح شده و از خبرگان خواسته شد به آنها پاسخ گویند. پاسخ این سئوالات، نشان می‌دهد که آموزش‌های ارائه شده در اغلب موارد موفق عمل می‌کنند؛ لیکن این توفیق، در مواردی نظیر زنده نگاه داشتن یاد خدا در دل‌ها و کمک به فراگیران برای رسیدن به استقلال شخصیت و دور شدن از وابستگی، بیشتر بوده است.

در ادامه تحقیق، ابعاد مختلف رویکرد آموزش نظامی پرورش محور بر اساس بررسی‌های انجام شده در اداره آموزش ستاد کل نیروهای مسلح دسته‌بندی و سئوالی طرح شد که در آن از خبرگان خواسته شده بود بگویند آموزش‌هایی که هم‌اکنون در دانشگاه‌های افسری آجا ارائه می‌شوند تا چه حد:

- ۱- به همدلی، مسئولیت انسان و اجتماعی بودن او توجه دارند؟
  - ۲- به برابری همه افراد بشر در اصل آفرینش توجه دارند؟
  - ۳- به ضرورت توأم ساختن علم با عمل توجه دارند؟
  - ۴- به فضیلت علم، تدبیر، اندیشه ورزی و تعقل و هدایت و پرورش
  - ۵- به آموزش‌های نظامی و عقیدتی توجه دارند؟
  - ۶- به آخرت گرایی و توأم کردن دین و دنیا توجه دارند؟
  - ۷- به تقویت بنیه دفاعی و ارتقاء آمادگی رزمی همه جانبه توجه دارند؟
  - ۸- به خودکفایی توجه دارند؟
  - ۹- به کرامت و ذات انسانی توجه دارند؟
  - ۱۰- به اختیار و آزادی انسان توجه دارند؟
- تحلیل پاسخ‌ها نشان می‌دهد که آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزش افسری آجا در بیشتر موارد در حد مناسبی بوده و از این نظر در موقعیت خوبی هستند هر چند که وضع همه دانشگاه‌ها یکسان نبوده و تفاوت‌هایی در این زمینه، میان آنها مشاهده می‌شود.

نمودار ۶: میزان توجه آموزش‌های ارائه شده به شاخص‌های مورد نظر در دانشگاه‌های افسری آجا (شماره گذاری گویه‌ها بر اساس جدول فوق است)

به منظور بررسی میزان متصنّف بودن دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های افسری آجا به ویژگی‌های عمومی مورد انتظار، سئوالی طرح شد و از خبرگان خواسته شد بگویند فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مذکور تا چه حد واجد صفات زیر هستند:

دارای ورزشدگی جسمانی، مدافع کشور و ملت، منضبط و آماده رزم، دارای قدرت فرماندهی و مدیریتی، تعهد و مسئولیت پذیر، شجاع و با شهامت، اهل عبادت و انجام فرائض دینی، مردم دار، ایثارگر و فداکار در راه خدا، انقلابی و حزب الهی، ایمان و تقوا، دارای معرفت و آگاهی به مسائل دینی، مسلط به نفس، دارای انگیزه الهی در خدمت، کاردان و کارآمد، مخلص، مبتکر و خلاق.

نتیجه بررسی‌ها نشان داد که در بیشتر موارد، فارغ‌التحصیلان و دانشجویان دانشگاه‌های افسری آجا در حد قابل قبولی واجد صفات مذکور هستند. لیکن همچون سایر موارد، در این مورد نیز تفاوت چشمگیری بین دانشگاه‌های افسری آجا دیده می‌شود.

به منظور مقایسه دانشگاه‌های افسری آجا با دانشکده افسری نیروی زمینی آلمان، در زمینه میزان آشنایی فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های افسری آجا با اصول اولیه نظامی، سئوالی طرح شد که نتایج به دست آمده نشان می‌دهند دانشگاه‌های افسری آجا در

مقایسه با دانشکده افسری آلمان در زمینه آموزش تاکتیک و تا حدی قوانین و مقررات ارتش (عمدتاً آیین نامه انضباطی ارتش)، خوب عمل کرده و در سایر زمینه‌ها به ویژه آموزش زبان انگلیسی ضعیف عمل می‌کنند.

ادامه بررسی‌ها نشان داد که شاخص‌های برنامه ریزی مدون و مستند برای اجرای آموزش‌ها، اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی (نماز جماعت، سفرهای علمی- فرهنگی، دیدار با علماء و مراجع، دیدار با خانواده شهدا و...)، آگاهی دانشجویان از معارف و فرهنگ اسلامی، تعامل استاد و دانشجو، دسترسی به متون آموزشی متناسب با محتوای دروس و امکانات رفاهی- آموزشی برای دانشجویان، سایر شاخص‌ها در حد قابل قبول نبوده و در این موارد بایستی اقدام به عمل آید.

به منظور به دست آوردن دید کلی از وضعیت کارایی و اثربخشی در دانشگاه‌های افسری آجا، سؤالاتی طرح و از خبرگان خواسته شد با استفاده از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت به آنها پاسخ دهند. نتیجه این بررسی نشان می‌دهد که دانشگاه‌های افسری آجا در زمینه‌هایی مانند اجرای امور مطابق ضوابط و مقررات، مهارت، انگیزه، توانایی و وجدان کاری اساتادان، فرماندهان و سایر کارکنان، حاکمیت وجدان کاری، سهولت ارتباطات افقی، استفاده مؤثر از تجهیزات موجود، روشن بودن هدف برای کارکنان، مصرف درست و بجا، میزان تأمین اهداف، مناسب بودن شیوه‌های مدیریتی و روحیه همکاری و مشارکت داوطلبانه افراد برای انجام کارها، عملکرد قابل قبولی داشته و در سایر شاخص‌ها نظیر توان سازمان در بهره برداری از محیط، رضایت افراد از کار خود، جلوگیری از کارهای بیهوده یا موازی کاری، سهولت ارتباطات عمودی، میزان دسترسی به منابع، دلبذیری و شادابی محیط کار، تأکید بر انسان و توجه به نیازهای کارکنان، توان سازمان در واکنش مناسب به تغییرات محیط و به‌کارگیری خلاقیت در انجام امور، باید خود را تقویت نمایند.

نتیجه و پیشنهاد

نتایج حاصل از تحقیق، بیانگر این واقعیت است که نظام آموزش افسران در دانشگاه‌های افسری آجا، در کنار نقاط قوت و فرصت‌های مناسب محیطی، از برخی نقاط ضعف برخوردار است که با ملاحظه تهدیدهای موجود می‌توانند مشکلات و چالش‌هایی را در مسیر تحقق اهداف و راهبردهای آموزشی آجا ایجاد نمایند. تأکید بر اهمیت و جایگاه محوری نیروی انسانی در نظام تعلیم و تربیت و حمایت از رویکرد تحولی در نظام آموزش آجا به ویژه تأکید بر معنویت و مؤلفه‌های حفظ و توسعه فرهنگ نظامی‌گری، اولویت تزکیه بر تعلیم در نظام آموزش افسران و همچنین تقویت نگاه سرمایه محور بودن آموزش، از فاکتورهای بسیار مهمی هستند که آموزش را در شرایط ویژه و سرنوشت ساز قرار می‌دهند. با در نظر گرفتن این مؤلفه‌ها، می‌توان نتایج زیر را مورد تأکید قرار داد:

۱. ارتش جمهوری اسلامی ایران نیازمند یک دانشگاه افسری جامع است که در آن ابتدا آموزش‌های پایه به مدت دو سال و در مقطع کاردانی به طور یکسان به همه دانشجویان ارائه گردد. سپس دانشجویان برای طی دوره‌های تخصصی به دانشگاه‌های افسری نیرویی اعزام شوند. دوره‌های کارشناسی و مقدماتی نیز باید در پیوند با یکدیگر برنامه ریزی شوند.

۲. از آنجا که سامانه‌ها برای حرکت هدفمند به سوی اهداف آرمانی خود نیازمند ترسیم اهداف فرعی و واسطه‌ای هستند تا بتوانند گام‌هایی را که برای رسیدن به اهداف آرمانی لازم است به درستی و در زمان معین طی کنند، لازم است دانشگاه‌های افسری آجا نیز همانند دیگر سازمان‌های پیشرو، چشم انداز خود را منطبق با افق سند چشم انداز بیست ساله تهیه کنند. وجود یک چشم انداز روشن در راستای تدابیر ابلاغی، امری ضروری است که کمک می‌کند دانشگاه‌های افسری آجا با داشتن تصویری روشن از اهداف خود، بهره‌ورتر عمل نموده و در قالب برنامه‌های بلند

مدت، میان مدت و کوتاه مدت، به سمت اهداف آرمانی سند چشم انداز حرکت کنند.

۳. هم اکنون بخشی از آموزش‌های ارائه شده در دانشگاه‌های افسری آجا (نظیر آموزش جنگ افزار شناسی، ش.م.ه، نقشه خوانی و...) به صورت نظری و تئوریک ارائه می‌گردد که لازم است برای ارتقاء بهره‌وری در این دانشگاه‌ها، این آموزش‌ها به صورت کارگاهی و عملی برگزار شوند.

۴. شاخص‌هایی نظیر فضاها، دانشگاهی، نسبت استاد به دانشجو، تجهیزات آزمایشگاهی و امثال آن در دانشگاه‌های افسری آجا متناسب با ساختارها و مأموریت این دانشگاه‌ها بهبود یابد.

Archive of SID

منابع و مأخذ

- ۱- امام خمینی (ره)، روح الله، صحیفه امام. تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره). (۱۳۷۸).
- ۲- آقامحمدی، داوود، تدوین راهبرد تربیتی- آموزشی دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران- رساله دکترا دانشگاه عالی دفاع ملی- تهران: (۱۳۸۷).
- ۳- بازرگان، عباس، اعتبارسنجی در آموزش عالی، دائرة المعارف آموزش عالی، تهران: بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی (۱۳۸۳).
- ۴- زفسکی، رمی ای جی. طراحی نظام‌های آموزشی: تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی درسی و طراحی برنامه درسی. ترجمه هاشم فردانش. انتشارات سمت، تهران: (۱۳۷۹).
- ۵- سلطانی، ایرج، مراحل پیاده سازی نظام مدیریت عملکرد، ماهنامه تدبیر شماره ۱۲۵، خردادماه (۱۳۸۳).
- ۶- شکوهی، غلامحسین، تعلیم و تربیت و مراحل آن، مشهد: آستان قدس رضوی (۱۳۸۳).
- ۷- کردنوقایی، رسول، آموزش مستقیم به همراه نظریه‌ها، الگوها و راهبردهای آموزشی. تهران: نشر دیدار (۱۳۸۶).
- ۸- گلابی، سیاوش، پژوهش در برنامه‌ریزی آموزشی، چاپ دوم، چاپخانه تابش (۱۳۷۰).
- ۹- موسوی، سید رحیم. مؤلفه‌های مؤثر بر بهره‌وری آموزش عالی آجا، رساله دکترا دانشگاه عالی دفاع ملی (۱۳۸۶).
- 10-Brandt, R.. On rethinking leadership. A conversation with Tom Franken, William, K. Value and valuation in the encyclopedia of philosophized. Paul Edwards. (1995)
- 11-Hicks, H. G & Gullet, C. R. Organization theory and behavior, New York. McGraw-Hill Book Company. (1995)